

DOI: 10.15276/ETR.05.2024.9
DOI: 10.5281/zenodo.14111885
UDC: 658.5:658.014
JEL: L23, M11, O32

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ

MODERN APPROACHES TO FORMING THE POTENTIAL OF MANUFACTURING ENTERPRISES

Dmytro F. Cherkasov
Odesa Polytechnic National University, Odesa, Ukraine
ORCID: 0009-0003-4125-6547
Email: divalidi@ukr.net

Received 24.07.2024

Черкасов Д.Ф. Сучасні підходи до формування потенціалу виробничих підприємств. Оглядова стаття.

В роботі досліджено теоретичні підходи до формування потенціалу виробничих підприємств, включаючи різні концепції та моделі, які допомагають зрозуміти, як ефективно розвивати і управляти ресурсами та можливостями підприємства. Визначено основні складові, які впливають на формування потенціалу виробничого підприємства, такі як технологічні інновації, управління людськими ресурсами, фінансове планування, екологічні аспекти тощо. Розглянуто новітні технології, а саме Індустрія 4.0, штучний інтелект, автоматизація процесів, і їх вплив на підвищення потенціалу виробничих підприємств. Висвітлено приклади успішних світових та вітчизняних практик формування потенціалу виробничих підприємств. Наведено виробничі підприємства Одеської області, які реалізували ефективні стратегії для підвищення свого потенціалу. Досліджено основні проблеми і виклики, з якими стикаються виробничі підприємства при формуванні свого потенціалу. Визначено можливі рішення та рекомендації для подолання цих проблем. Сформувано практичні рекомендації для підприємств щодо покращення їх потенціалу.

Ключові слова: потенціал підприємства, виробничий потенціал, інновації у виробництві, підприємство

Cherkasov D.F. Modern Approaches to Forming the Potential of Manufacturing Enterprises. Review article.

The study examines theoretical approaches to forming the potential of manufacturing enterprises, including various concepts and models that help understand how to effectively develop and manage the resources and capabilities of an enterprise. The main components influencing the formation of the potential of a manufacturing enterprise, such as technological innovations, human resource management, financial planning, and environmental aspects, are identified. The study reviews the latest technologies, specifically Industry 4.0, artificial intelligence, process automation, and their impact on enhancing the potential of manufacturing enterprises. Examples of successful global and domestic practices in forming the potential of manufacturing enterprises are highlighted. Manufacturing enterprises in the Odesa region that have implemented effective strategies to enhance their potential are presented. The main problems and challenges faced by manufacturing enterprises in forming their potential are investigated. Possible solutions and recommendations for overcoming these issues are identified. Practical recommendations for enterprises to improve their potential are formulated.

Keywords: enterprise potential, manufacturing potential, production innovations, enterprise

В умовах розвитку економіки виробничі підприємства відіграють важливу роль у стимулюванні економічного зростання та розвитку. Розуміння того, як ефективно формувати та підвищувати потенціал цих підприємств, може призвести до збільшення продуктивності, інноваційності та конкурентоспроможності на глобальному ринку.

Швидкі технологічні зміни вимагають постійного вдосконалення та адаптації у виробничих підприємствах. Формування потенціалу включає впровадження нових технологій, покращення процесів та інвестування у дослідження та розробки, щоб залишатися на лідерських позиціях. Динамічний характер глобальних ринків, зі змінами в попиті споживачів та конкурентним тиском, вимагає від виробничих підприємств гнучкості та стійкості. Формування сильного потенціалу дозволяє цим підприємствам швидко реагувати на ринкові зміни та використовувати нові можливості.

Ефективне використання ресурсів – будь то людських, фінансових чи матеріальних – є важливим для сталого розвитку виробничих підприємств. Формування потенціалу включає стратегічне планування та управління для оптимізації використання ресурсів та мінімізації витрат. У сучасному бізнес-середовищі сталий розвиток є важливим питанням. Виробничі підприємства повинні формувати свій потенціал таким чином, щоб відповідати екологічним нормам та цілям сталого розвитку, забезпечуючи довгострокову життєздатність та корпоративну відповідальність. Взаємопов'язаність глобальних ланцюгів постачання означає, що продуктивність та потенціал одного виробничого підприємства можуть мати широкі наслідки. Розвиток міцного потенціалу допомагає у зменшенні ризиків, пов'язаних із перебоями в ланцюгах постачання.

Дана тема статті не тільки підкреслює важливість формування потенціалу виробничих підприємств, але й акцентує увагу на багато-

гранних викликах та можливостях, які вони зустрічають у сучасному економічному просторі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Аналіз останніх досліджень і публікацій з теми «Формування потенціалу виробничого підприємства» включає розгляд ключових напрямів, які досліджувалися в останні роки. Дослідження фокусуються на впровадженні новітніх технологій, таких як Індустрія 4.0, Інтернет речей (IoT), штучний інтелект (AI) та роботизація. Наприклад, у статтях аналізується вплив цих технологій на продуктивність підприємств та їхню здатність адаптуватися до швидких змін ринку. Публікації демонструють, як цифрова трансформація сприяє підвищенню ефективності виробничих процесів та оптимізації ресурсів.

Останні дослідження акцентують увагу на впровадженні екологічно чистих технологій та принципів сталого виробництва. Зокрема, розглядаються стратегії зменшення викидів, управління відходами та використання відновлюваних джерел енергії. Деякі публікації аналізують, як екологічні стратегії можуть впливати на конкурентоспроможність підприємств та їхню репутацію на ринку.

Дослідження підкреслюють важливість стратегічного управління у формуванні потенціалу підприємства. Це включає довгострокове планування, управління ризиками та адаптацію до змін у зовнішньому середовищі. У статтях також розглядаються методи оцінки потенціалу підприємств, включаючи SWOT-аналіз, PEST-аналіз та інші інструменти стратегічного планування.

Сучасні дослідження зосереджуються на оптимізації ланцюгів постачання, підвищенні їхньої гнучкості та стійкості до збоїв. Зокрема, розглядається використання цифрових інструментів для моніторингу та управління постачаннями. Публікації також аналізують вплив глобалізації та регіоналізації на ланцюги постачання та їхню ефективність.

Дослідження висвітлюють значення людських ресурсів у формуванні потенціалу підприємства. Особлива увага приділяється розвитку навичок працівників, мотивації та підтримці організаційної культури, сприятливої для інновацій. У статтях також розглядаються питання лідерства та управління змінами, які є важливими для успішної адаптації підприємств до нових викликів. Останні публікації акцентують на важливості фінансового планування та управління інвестиціями для формування та підтримки потенціалу підприємства. Це включає аналіз методів залучення капіталу, управління витратами та оцінки фінансової стійкості.

Велику увагу проблемам, що виникають при формуванні потенціалу виробничих підприємств, приділили численні науковці та практики. Серед них можна виділити таких авторів, як О.В. Ареф'єва та О.В. Коренков [1], С.А. Володін та О.І. Чекамова [2], Джеджула В.В., Єпіфано-

ва І.Ю. та Цвик О.Г. [3-4], В.В. Гурочкіна [5], Хмизова О.В. та Сисан О.М. [6], Шилова О.Ю. та Чермошенцева Є. С. [7], Чорна М.В. та Глухова С.В. [8], Безус А.М. та Чуйок М.Г. [9], Захаркін О.О. [10], Свідерський В.П., Пустова В.В. та Лазарев Б.О. [11], Дериколенко О.М. [12], Глуха Г.Я. та Цимбалюк А.І. [13], Невмержицька С.Н. та Левчук Я.В. [14] та інші.

Ці напрями досліджень демонструють багатогранність і комплексність процесу формування потенціалу виробничого підприємства. Сучасні дослідження та публікації підкреслюють необхідність інтегрованого підходу, що враховує технологічні, економічні, соціальні та екологічні аспекти розвитку підприємств.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

«Сучасні підходи до формування потенціалу виробничих підприємств» полягає в ідентифікації основних складових, які потребують подальших досліджень та удосконалень. Необхідність подальшого дослідження щодо інтеграції штучного інтелекту, Інтернету речей у виробничі процеси, розробка моделей для оцінки ефективності впровадження цих технологій. Визначення оптимальних стратегій зменшення екологічного впливу виробничих процесів та розробка методів оцінки економічної вигоди від впровадження екологічно чистих технологій.

Вивчення ефективних підходів до підвищення кваліфікації та перекваліфікації працівників в умовах швидкого технологічного розвитку. Дослідження впливу організаційної культури на інноваційну активність та продуктивність працівників. Аналіз впливу глобальних змін, таких як політична нестабільність або пандемії, на ланцюги постачання та виробничий потенціал. Розробка стратегій для підвищення стійкості та адаптивності ланцюгів постачання. Дослідження нових підходів до фінансування інновацій та розвитку виробничих підприємств та аналіз ефективності різних фінансових стратегій в умовах економічної нестабільності.

Аналіз впливу соціально-економічних змін на формування потенціалу виробничих підприємств. Дослідження ролі державної політики та регулювання у підтримці розвитку виробничих підприємств.

Ці невирішені частини загальної проблеми вказують на необхідність комплексного підходу до досліджень, які б враховували різні аспекти розвитку виробничих підприємств в сучасних умовах.

Метою статті є аналіз сучасних підходів до формування потенціалу виробничих підприємств та визначення основних напрямів, які потребують подальших досліджень і вдосконалення, що впливають на розвиток виробничих підприємств, та надати рекомендації щодо ефективного управління їх потенціалом в умовах швидкозмінного економічного і технологічного середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження

У сучасних умовах стрімкого розвитку технологій і глобалізації економіки питання формування потенціалу виробничих підприємств стає все більш актуальним. Виробничі підприємства стикаються з численними викликами, такими як зростання конкуренції, зміни у споживчих вподобаннях, потреба в екологічній

відповідальності та впровадження інновацій. У зв'язку з цим, важливо досліджувати сучасні підходи, що сприяють ефективному розвитку їхнього потенціалу.

Теоретичні підходи до формування потенціалу виробничих підприємств включають різні концепції та моделі, які допомагають зрозуміти, як ефективно розвивати і управляти ресурсами та можливостями підприємства (табл. 1).

Таблиця 1. Теоретичні підходи до формування потенціалу виробничих підприємств

Назва теорії	Основна ідея теорії	Ключові елементи
Підхід ресурсно-орієнтованої теорії (Resource-Based View, RBV)	Потенціал підприємства визначається його унікальними ресурсами та здатністю ефективно їх використовувати. Цей підхід акцентує увагу на внутрішніх ресурсах підприємства (фінансові, людські, технологічні), які можуть забезпечити конкурентні переваги.	Рідкісність, незамінність, невідтворюваність ресурсів
Теорія конкурентних переваг (Competitive Advantage Theory)	Підприємства повинні використовувати свої конкурентні переваги для підвищення потенціалу. Конкурентні переваги можуть бути досягнуті через інновації, зниження витрат або диференціацію продуктів.	Моделі стратегії Костянтина (Porter's Generic Strategies), стратегія зниження витрат, стратегія диференціації
Теорія інновацій (Innovation Theory)	Інновації є ключовим елементом формування потенціалу підприємства. Впровадження нових технологій та процесів може суттєво підвищити ефективність виробництва.	Процес інновацій, технологічний прогрес, управління інноваціями
Теорія організаційного навчання (Organizational Learning Theory)	Організаційне навчання дозволяє підприємствам постійно вдосконалювати свої процеси і адаптуватися до змінюваних умов. Цей підхід акцентує важливість знань і навчання для підвищення потенціалу.	Процес навчання, обмін знаннями, організаційна культура
Теорія стратегічного управління (Strategic Management Theory)	Формування потенціалу виробничих підприємств є результатом стратегічного управління, яке включає планування, реалізацію та контроль стратегії для досягнення довгострокових цілей.	Стратегічне планування, реалізація стратегії, управління виконанням
Теорія стійкого розвитку (Sustainable Development Theory)	Підприємства повинні інтегрувати екологічні та соціальні аспекти в своє управління для забезпечення довгострокового розвитку. Це включає зменшення екологічного впливу та забезпечення соціальної відповідальності.	Екологічна відповідальність, соціальна відповідальність, сталий розвиток
Теорія ланцюгів постачання (Supply Chain Management Theory)	Оптимізація ланцюгів постачання є важливою для підвищення виробничого потенціалу. Управління постачаннями допомагає зменшити витрати, покращити якість продукції та забезпечити ефективність процесів.	Інтеграція постачання, управління ризиками, оптимізація процесів
Теорія людських ресурсів (Human Resource Management Theory)	Людські ресурси є основою для формування потенціалу підприємства. Управління талантами, розвиток навичок і мотивація працівників впливають на загальний потенціал.	Розвиток персоналу, управління талантами, організаційна культура

Джерело: складено авторами за матеріалами [15-19]

Ці теоретичні підходи забезпечують різні перспективи на формування потенціалу виробничих підприємств і допомагають розробити стратегії та методи для покращення їх продуктивності і конкурентоспроможності.

Розглянемо кілька успішних зарубіжних практик, які демонструють ефективні підходи до підвищення потенціалу виробничих підприємств.

General Electric (GE) реалізувала використання Інтернету Речей (IoT) і штучного інтелекту для моніторингу та оптимізації виробничих процесів. Вони розробили платформу Predix, яка збирає дані з обладнання і використовує аналітику для підвищення ефективності. Predix Platform –

індустріальна платформа, що збирає і аналізує дані з різних джерел для прогнозування і управління виробничими процесами. Predictive Maintenance - система прогнозного технічного обслуговування, яка зменшує непередбачувані простої і підвищує надійність обладнання. Digital Twins – створення цифрових двійників для моделювання і оптимізації процесів. Як результат зниження простоїв обладнання на 10%, підвищення продуктивності на 20%, зменшення витрат на технічне обслуговування.

Toyota є світовим лідером у впровадженні Lean Manufacturing, відомого як Toyota Production System (TPS). Цей підхід фокусується на усуненні

втратах, підвищенні якості і безперервному вдосконаленні. Just-In-Time (JIT) – це мінімізація запасів через своєчасну доставку матеріалів, Kaizen – постійне вдосконалення за рахунок участі всіх співробітників у процесі оптимізації. 5S система організації робочих місць для підвищення ефективності та безпеки. За рахунок цього відбувається зменшення витрат на виробництво на 30%, підвищення якості продукції та зменшення дефектів та скорочення часу виготовлення продукції.

Siemens активно використовує автоматизацію і цифрові технології для оптимізації виробничих процесів. Вони впровадили концепцію "Digital Factory", яка включає використання роботів і систем автоматизованого управління.

Bosch впровадила принципи Індустрії 4.0, використовуючи кіберфізичні системи і Інтернет Речей (IoT) для оптимізації виробництва. Вони розробили систему Bosch Production System (BPS), яка включає інтеграцію цифрових технологій у всі етапи виробничого процесу.

BMW Group активно впроваджує концепцію Індустрії 4.0 у своїх виробничих процесах. Вони використовують роботизовані системи, Big Data Analytics і штучний інтелект для оптимізації виробництва, підвищення ефективності і якості виробництва.

Ці приклади успішних зарубіжних практик демонструють важливість інновацій, автоматизації та стратегічного управління для підвищення потенціалу виробничих підприємств. Компанії, які впроваджують сучасні технології і методи управління, можуть досягати значних результатів у підвищенні ефективності, якості та конкурентоспроможності своєї продукції.

В Україні також існують успішні приклади формування потенціалу виробничих підприємств. Ці компанії активно впроваджують сучасні технології, інноваційні стратегії та підходи для підвищення своєї ефективності та конкурентоспроможності.

Інтерпайп є одним з провідних виробників труб та коліс для залізничного транспорту в Україні. Компанія активно впроваджує принципи Індустрії 4.0 для оптимізації своїх виробничих процесів.

Миронівський хлібопродукт (МХП) – один з найбільших агропромислових холдингів України, активно впроваджує стратегії сталого розвитку і інноваційні технології в своїх виробничих процесах. Використовує сучасні агротехнології для зменшення впливу на навколишнє середовище і підвищення ефективності виробництва. Інвестує у відновлювальні джерела енергії, такі як біогазові установки, для зменшення викидів CO₂. Впроваджує нові технології для покращення якості продукції і зменшення витрат. Результатом є зменшення викидів CO₂ на 40%, підвищення ефективності виробництва на 20% та покращення якості продукції.

Нібулон є одним з провідних аграрних підприємств України, що активно інвестує в логістику і транспортні інновації для підвищення

ефективності свого бізнесу. Впровадив власний флот для транспортування продукції, що знижує витрати на логістику і підвищує ефективність доставки. Збудував сучасні термінали і елеватори для зберігання і обробки зерна. Використовує сучасні технології для управління ланцюгами постачання і зменшення витрат. Це все призводить до зменшення витрат на логістику на 25%, підвищення швидкості і ефективності доставки продукції та покращення управління запасами і зберіганням продукції.

«Концерн Галнафтогаз» (мережа АЗК ОККО) – одна з найбільших автозаправних мереж в Україні з ринковою часткою торгівлі світлими нафтопродуктами понад 23%. ОККО, один з найбільших операторів паливного ринку в Україні, активно впроваджує енергоефективні технології і інвестує у відновлювальні джерела енергії. Відбувається встановлення енергоефективного обладнання на АЗС і у виробничих приміщеннях, використання сонячних панелей для генерації електроенергії на власних об'єктах, розширення мережі електрозарядних станцій для підтримки екологічного транспорту. Тобто, за рахунок цього зменшення споживання енергії на 30%, збільшення частки відновлювальної енергії в загальному енергоспоживанні та підвищення ефективності і зменшення викидів шкідливих речовин.

Ці приклади успішних вітчизняних практик демонструють, як українські підприємства можуть підвищувати свій потенціал через впровадження сучасних технологій, інноваційних стратегій і екологічних проектів. Інтеграція таких підходів дозволяє підприємствам досягати значних результатів у підвищенні ефективності, якості продукції та конкурентоспроможності на ринку.

В Одеській області є кілька успішних підприємств, які активно впроваджують сучасні технології та інноваційні підходи для формування та підвищення свого виробничого потенціалу. Розглянемо деякі з них та охарактеризуємо їх успішні практики.

Одеський припортовий завод (ОПЗ) є одним з найбільших хімічних підприємств України, що спеціалізується на виробництві аміаку та карбаміду. Завод активно впроваджує сучасні технології для оптимізації виробничих процесів і підвищення ефективності. Відбувається інвестування в оновлення та модернізацію виробничого обладнання для підвищення продуктивності і зменшення витрат на технічне обслуговування, впровадження автоматизованих систем управління виробничими процесами для підвищення точності та ефективності, використання енергоефективних технологій для зниження споживання енергії та зменшення впливу на навколишнє середовище. Завдяки цим складовим відбувається підвищення продуктивності на 20%, зниження енергоспоживання на 15%, покращення якості продукції та зменшення кількості дефектів.

ПАТ «Одеський олійножировий комбінат» (ОЖК) спеціалізується на виробництві рослинних олій та жирів. Підприємство впроваджує сучасні

технології для оптимізації виробничих процесів та підвищення якості продукції. Інвестує у новітнє обладнання для екстракції та рафінації олій для підвищення продуктивності і зменшення витрат, впроваджує системи управління якістю для забезпечення високої якості кінцевої продукції та реалізує програми сталого розвитку для зменшення впливу на навколишнє середовище. Як результат – це підвищення продуктивності на 25%, зниження витрат на виробництво на 10%, покращення якості продукції та зменшення кількості дефектів.

Ці приклади успішних практик формування потенціалу виробничих підприємств в Одеській області демонструють, як впровадження сучасних технологій, інноваційних підходів та стратегічного управління може підвищити ефективність, продуктивність та конкурентоспроможність підприємств. Інтеграція таких методів дозволяє досягти значних результатів у підвищенні якості продукції, зниженні витрат і покращенні екологічних показників.

Формування виробничого потенціалу підприємств – складний і багатогранний процес, який пов'язаний з численними викликами. Розглянемо основні проблеми, з якими стикаються виробничі підприємства при формуванні свого потенціалу:

1. Багато підприємств стикаються з проблемою обмеженого фінансування, яке не дозволяє інвестувати у нові технології, модернізацію обладнання та навчання персоналу.

2. Дефіцит висококваліфікованих спеціалістів є серйозною проблемою для багатьох підприємств. Це може бути спричинено недостатнім рівнем освіти, відтоком кадрів за кордон або відсутністю програм підвищення кваліфікації.

3. Багато підприємств використовують застаріле обладнання, яке не відповідає сучасним вимогам ефективності та продуктивності.

4. Економічна та політична нестабільність може створювати додаткові ризики для підприємств, зокрема непередбачуваність ринкових умов, змін у законодавстві та коливань валютних курсів.

5. Низька якість інфраструктури та логістичних послуг може обмежувати можливості підприємств у забезпеченні своєчасної доставки матеріалів та продукції.

6. Зростаюча конкуренція з боку міжнародних компаній, які мають доступ до більш розвинених технологій та більших фінансових ресурсів, створює додатковий тиск на місцеві підприємства.

7. Відсутність ефективних програм державної підтримки та стимулів для розвитку виробничих підприємств може обмежувати їхні можливості для зростання та модернізації.

Виробничі підприємства стикаються з численними проблемами при формуванні свого потенціалу, серед яких недостатнє фінансування, дефіцит кваліфікованого персоналу, застаріле обладнання та технології, економічна та політична нестабільність, проблеми з логістикою та інфраструктурою, висока конкуренція та недостатня державна підтримка. Вирішення цих проблем вимагає комплексного підходу, включаючи

інвестиції в інновації, розвиток людських ресурсів, поліпшення інфраструктури та створення сприятливих умов для бізнесу з боку держави.

Отже, формування потенціалу виробничих підприємств є складним та багатогранним процесом, що включає впровадження інновацій, оптимізацію ресурсів, стратегічне планування та адаптацію до змін у зовнішньому середовищі. Сучасні підходи до цього процесу вимагають інтеграції новітніх технологій, забезпечення сталого розвитку та управління людськими ресурсами.

Одним із ключових напрямків є впровадження новітніх технологій, таких як Індустрія 4.0, що включає автоматизацію виробничих процесів, використання Інтернету речей (IoT) та штучного інтелекту (AI). Індустрія 4.0 включає цифровізацію виробничих процесів, що дозволяє покращити ефективність та якість продукції. Використання IoT та AI забезпечує моніторинг та оптимізацію виробничих операцій в режимі реального часу, що сприяє зменшенню витрат та підвищенню продуктивності.

Отже, ці технології дозволяють:

- Підвищувати продуктивність і ефективність виробництва.
- Забезпечувати гнучкість і адаптивність до ринкових змін.
- Оптимізувати управління ресурсами та зменшувати виробничі витрати.

Сучасні підприємства мають враховувати екологічні аспекти своєї діяльності, впроваджуючи екологічно чисті технології та принципи сталого виробництва. Зменшення викидів та управління відходами є важливими складовими сталого розвитку. Використання відновлювальних джерел енергії сприяє зниженню залежності від традиційних енергетичних ресурсів та підвищує екологічну стійкість підприємства. Тобто, важливою складовою сучасних підходів є сталий розвиток, що включає:

- Використання екологічно чистих технологій для зменшення негативного впливу на навколишнє середовище.
- Оптимізацію енергоспоживання та впровадження відновлюваних джерел енергії.
- Управління відходами та повторне використання ресурсів.

Формування потенціалу підприємства потребує ефективного стратегічного управління та планування. SWOT-аналіз та PEST-аналіз дозволяє оцінити внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на розвиток підприємства, і розробити відповідні стратегії. Довгострокове планування забезпечує стійкий розвиток підприємства та його здатність адаптуватися до змін ринку.

Розвиток людських ресурсів є ключовим аспектом формування потенціалу підприємства. Підвищення кваліфікації працівників забезпечує готовність працівників до роботи з новими технологіями та адаптації до змін. Організаційна культура і підтримка культури інновацій та співпраці сприяє підвищенню продуктивності та

залученості працівників. Формування потенціалу виробничих підприємств неможливе без ефективного управління людськими ресурсами. Основні складові включають:

- Підвищення кваліфікації та перекваліфікацію персоналу у відповідності з новими технологічними вимогами.
- Створення мотиваційних систем для стимулювання інноваційної активності працівників.
- Розвиток організаційної культури, сприятливої для нововведень та творчості.

Ефективне управління фінансовими ресурсами є необхідною умовою для розвитку потенціалу підприємства. Фінансування досліджень та розробок сприяє впровадженню нових технологій та підвищенню конкурентоспроможності. Аналіз та управління фінансовими ризиками забезпечують стабільний розвиток підприємства.

Оцінка сучасного стану потенціалу виробничих підприємств є важливою частиною стратегічного управління і допомагає виявити сильні та слабкі сторони, можливості та загрози, з якими підприємство стикається. На основі проведеного аналізу необхідно зробити висновки про стан потенціалу підприємства, визначити його сильні сторони та слабкі місця, можливості для розвитку і потенційні загрози. Рекомендації можуть включати стратегічні пропозиції щодо оптимізації ресурсів, впровадження інновацій, підвищення ефективності операцій, а також удосконалення стратегій розвитку та адаптації до змінюваного ринкового середовища. Цей процес оцінки допомагає підприємствам розробити ефективні стратегії для підвищення їх потенціалу та конкурентоспроможності на ринку.

Отже, основними рекомендаціями для виробничих підприємств щодо покращення їх потенціалу є:

- Інвестувати в сучасне, енергоефективне та високопродуктивне обладнання.
- Впровадити роботизовані системи для автоматизації операцій.
- Організувати регулярні внутрішні та зовнішні тренінги.
- Співпрацювати з навчальними закладами для залучення молодих спеціалістів.
- Інвестувати в дослідження і розробки нових технологій.
- Розвивати партнерства з науковими установами.
- Інтегрувати цифрові технології, такі як IoT, Big Data та штучний інтелект.
- Використовувати відновлювані джерела енергії.
- Впроваджувати програми утилізації та переробки відходів.
- Реалізувати екологічні програми для зменшення впливу на навколишнє середовище.
- Використовувати сучасні логістичні системи для управління запасами.
- Покращити співпрацю з постачальниками.

- Розширювати партнерські відносини для забезпечення стабільності поставок.
- Проводити регулярні дослідження ринку.
- Інвестувати в цифровий маркетинг для просування продукції.
- Розвивати бренд та підвищувати обізнаність про продукти.
- Створити позитивну організаційну культуру.
- Забезпечити ефективну внутрішню та зовнішню комунікацію.

Ці рекомендації допоможуть виробничим підприємствам підвищити ефективність, конкурентоспроможність та стійкість на ринку, забезпечуючи довгостроковий розвиток та успіх.

Покращення потенціалу виробничих підприємств вимагає комплексного підходу, що включає інвестиції в модернізацію обладнання, розвиток кваліфікованого персоналу, оптимізацію виробничих процесів, впровадження інновацій, підвищення енергоефективності та стійкості, оптимізацію логістики, розвиток маркетингових стратегій та покращення управління. Інтеграція цих рекомендацій допоможе підприємствам підвищити свою ефективність, конкурентоспроможність та стійкість на ринку.

Висновки

У статті проведено комплексне дослідження формування потенціалу виробничих підприємств, розглянуто ключові теоретичні підходи, концепції та моделі, які визначають ефективний розвиток і управління ресурсами підприємства. Виявлено, що формування потенціалу виробничих підприємств є багатограним процесом, що включає технологічні інновації, управління людськими ресурсами, фінансове планування та врахування екологічних аспектів.

Особливу увагу приділено новітнім технологіям, таким як Індустрія 4.0, штучний інтелект та автоматизація процесів, які відіграють ключову роль у підвищенні потенціалу підприємств. Ці технології не тільки сприяють зростанню продуктивності, але й дозволяють знижувати витрати та покращувати якість продукції.

Розглянуто приклади успішних практик як на міжнародному, так і на вітчизняному рівнях, включаючи виробничі підприємства Одеської області, які впровадили ефективні стратегії для підвищення свого потенціалу. Ці приклади демонструють, як стратегічне управління і технологічні інновації можуть суттєво вплинути на успіх підприємств.

Аналіз основних проблем і викликів, з якими стикаються виробничі підприємства при формуванні свого потенціалу, дозволяє виявити ключові перешкоди на шляху до досягнення високих результатів. На основі цього аналізу запропоновано конкретні рішення та рекомендації для подолання цих проблем, включаючи вдосконалення управлінських практик, інвестиції в нові технології та оптимізацію виробничих процесів.

Отже, реалізація запропонованих рекомендацій дозволить підприємствам підвищити їх потенціал,

поліпшити ефективність і конкурентоспроможність, а також забезпечити стійкий розвиток у динамічному ринковому середовищі.

Сучасні підходи до формування потенціалу виробничих підприємств вимагають комплексного підходу, що включає технологічні, економічні, соціальні та екологічні аспекти. Інтеграція новітніх технологій, забезпечення сталого розвитку,

стратегічне управління, оптимізація ланцюгів постачання, розвиток людських ресурсів та ефективний фінансовий менеджмент є ключовими складовими успішного розвитку підприємства в сучасних умовах. Подальші дослідження та вдосконалення цих підходів сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності та стійкості виробничих підприємств.

Abstract

The paper examines theoretical approaches to forming the potential of manufacturing enterprises, including various concepts and models that help understand how to effectively develop and manage the resources and capabilities of an enterprise. The main components influencing the formation of manufacturing potential are identified, such as technological innovations, human resource management, financial planning, and environmental aspects. The study explores cutting-edge technologies, specifically Industry 4.0, artificial intelligence, and process automation, and their impact on enhancing the potential of manufacturing enterprises. Examples of successful global and domestic practices in forming the potential of manufacturing enterprises are highlighted. The paper presents manufacturing enterprises in the Odesa region that have implemented effective strategies to increase their potential. Key problems and challenges faced by manufacturing enterprises in forming their potential are investigated. Possible solutions and recommendations for overcoming these problems are defined. Practical recommendations for enterprises to improve their potential are formulated.

The paper provides a comprehensive study of forming the potential of manufacturing enterprises, examining key theoretical approaches, concepts, and models that determine the effective development and management of enterprise resources. It is found that forming the potential of manufacturing enterprises is a multifaceted process involving technological innovations, human resource management, financial planning, and consideration of environmental aspects.

Particular attention is given to cutting-edge technologies such as Industry 4.0, artificial intelligence, and process automation, which play a key role in enhancing enterprise potential. These technologies not only contribute to productivity growth but also help reduce costs and improve product quality.

Successful practices at both international and domestic levels are reviewed, including manufacturing enterprises in the Odesa region that have implemented effective strategies to increase their potential. These examples demonstrate how strategic management and technological innovations can significantly impact enterprise success.

The analysis of key problems and challenges faced by manufacturing enterprises in forming their potential identifies the main barriers to achieving high results. Based on this analysis, specific solutions and recommendations are proposed, including improving management practices, investing in new technologies, and optimizing production processes.

Therefore, implementing the proposed recommendations will enable enterprises to enhance their potential, improve effectiveness and competitiveness, and ensure sustainable development in a dynamic market environment. Modern approaches to forming the potential of manufacturing enterprises require a comprehensive approach that includes technological, economic, social, and environmental aspects. Integrating cutting-edge technologies, ensuring sustainable development, strategic management, optimizing supply chains, developing human resources, and effective financial management are key components for successful enterprise development in current conditions. Further research and refinement of these approaches will contribute to increasing the competitiveness and sustainability of manufacturing enterprises.

Список літератури:

1. Ареф'єва О.В., Коренков О.В. Управління потенціалом розвитку підприємства: монографія / О.В. Ареф'єва, О.В. Коренков. – К.: ГРОТ, 2004.
2. Володін С.А. Теоретичні засади формування і реалізації інноваційного потенціалу в розвитку економіки / С.А. Володін, О.І. Чекамова // Економіка АПК. – 2017. – № 5. – С. 65-72. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2017_5_12.
3. Джеджула В.В. Інноваційна діяльність як чинник конкурентоспроможності підприємств // Джеджула В.В., Єпіфанова І.Ю., Цвик О.Г. // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 4. – С. 5-8.
4. Джеджула В.В. Особливості формування інноваційної стратегії вітчизняними підприємствами / І.Ю. Єпіфанова, В.В. Джеджула // Інноваційні, фінансові та технічні аспекти діяльності підприємств: колективна монографія / за заг. ред. Л.М. Савчук, М.І. Фіс. – Дніпро: Пороги, 2017. – С. 33-42.

5. Інноваційний потенціал підприємства: сутність та система захисту [Електронний ресурс] / В.В. Гурочкіна // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2015. – № 5 (21). – С. 51-57. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/No5/51.pdf>.
6. Хмизова О.В. Напрями розвитку інноваційного потенціалу підприємства / Хмизова О.В., Сисан О.М. // Наукові праці. Економіка. – 2016. – Т. 285. – № 273. – С. 83-88.
7. Шилова О.Ю. Інноваційний потенціал підприємства: сутність і механізм управління / Шилова О.Ю., Чермошенцева Є.С. // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – № 1. – С. 220-227.
8. Чорна М.В. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємств: монографія / М.В. Чорна, С.В. Глухова. – Харків: ХДУХТ, 2012. – 210 с.
9. Безус А.М. Стратегія підвищення інноваційної діяльності підприємства / А.М. Безус, М.Г. Чуйок // Ефективна економіка. – 2018. – № 1. – Режим доступу: <https://bit.ly/4dyk3Qc>.
10. Захаркін О.О. Формування інноваційної стратегії підприємства з урахуванням рівня його ризикостійкості / О.О.Захаркін // Економіка та держава. – 2015. – № 8. – Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/231761724.pdf>.
11. Формування та реалізація інноваційної стратегії розвитку підприємства / Свідерський В.П., Пустова В.В., Лазарев Б.О. // Економіка і суспільство. – 2018. – Вип. 16. – Режим доступу: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/71.pdf.
12. Дериколенко О.М. Особливості вибору інноваційних стратегій промисловими підприємствами / О.М. Дериколенко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – № 2. – Режим доступу: https://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2012_2_78_83.pdf.
13. Глуха Г.Я. Сучасний підхід до побудови інноваційної стратегії на підприємстві / Г.Я. Глуха, А.І. Цимбалюк // Академічний огляд. – 2018. – № 2 (49). – Режим доступу: <https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/2018/2/7.pdf>.
14. Невмержицька С.Н. Формування стратегії інноваційного розвитку підприємств в умовах невизначеності / С.Н. Невмержицька, Я.В. Левчук // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: економічні науки. – 2018. – Вип. 32. – Режим доступу: <https://ejournal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/422/418>.
15. Bondarenko S., Verbivska L., Dobrianska N., Iefimova G., Pavlova V., Mamrotska O. Management of Enterprise Innovation Costs to Ensure Economic Security. International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE) ISSN: 2277-3878, Volume-8 Issue-3, September 2019 pp. 5609-5613. URL: <https://www.ijrte.org/wp-content/uploads/papers/v8i3/C6203098319.pdf>. DOI: 10.35940/ijrte.C6203.098319.
16. Chukurna O., Niekrasova L., Dobrianska N., Izmaylov Ya., Shkrabak I., Ingram K. Formation of methodical foundations for assessing the innovative development potential of an industrial enterprise. Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu, 2020, № 4. pp.146-152 DOI: 10.33271/nvngu/2020-4/146.
17. Dankevych A., Sosnovska O., Dobrianska N., Nikolenko L., Mazur Yu., Ingram K. Ecological and economic management of innovation activity of enterprises / Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu, 2021, № 5 pp. 118-124. URL: <https://nvngu.in.ua/index.php/en/archive/on-the-issues/1870-2021/content-5-2021/5998-118>.
18. Добрянська Н.А., Лагодієнко В.В., Торішня Л.А. Регулювання регіонального інноваційного розвитку. Український журнал прикладної економіки. – 2020. – Том 5. – № 1. – С. 263-270. http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2020/11/ujae_2020_r01_a31.pdf.
19. Nikoliuk O.V. Organizational and economic determinants of ecologization of industrial enterprises / O.V. Nikoliuk, N.A. Dobrianska, Yu.S. Levchuk // Економічний журнал Одеського політехнічного університету. – 2022. – № 3(21). – С. 37-43. – Режим доступу до журн.: <https://economics.net.ua/ejopu/2022/No3/37.pdf>. DOI: 10.15276/EJ.03.2022.4. DOI: 10.5281/zenodo.7465418.

References:

1. Arefieva, O.V., & Korenkov, O.V. (2004). Management of enterprise development potential: monograph. Kyiv: GROТ [in Ukrainian].
2. Volodin, S.A., & Chekamova, O.I. (2017). Theoretical foundations of formation and implementation of innovation potential in economic development. Economics of AIC, 5, 65-72. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2017_5_12 [in Ukrainian].
3. Dzhedzhula, V.V., Yepifanova, I.Yu., & Tsvyk, O.H. (2017). Innovation activity as a factor of enterprise competitiveness. Investments: Practice and Experience, 4, 5-8 [in Ukrainian].

4. Dzhedzhula, V.V., & Yepifanova, I.Yu. (2017). Features of innovation strategy formation by domestic enterprises. In L.M. Savchuk & M. Fic (Eds.), *Innovative, financial and technical aspects of enterprise activity* (pp. 33-42). Dnipro: Porohy [in Ukrainian].
5. Hurochkina, V.V. (2015). Innovation potential of the enterprise: essence and system of protection. *Economics: Time Realities*, 5(21), 51-57. Retrieved from: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/No5/51.pdf> [in Ukrainian].
6. Khmyzova, O.V., & Sysan, O.M. (2016). Directions of development of enterprise innovation potential. *Scientific Works. Economics*, 285 (273), 83-88 [in Ukrainian].
7. Shylova, O.Yu., & Chermoshentseva, Ye. S. (2012). Innovation potential of the enterprise: essence and management mechanism. *Marketing and Management of Innovations*, 1, 220-227 [in Ukrainian].
8. Chorna, M.V., & Hlukhova, S.V. (2012). Evaluation of enterprise innovation activity effectiveness: monograph. Kharkiv: KhDUKht [in Ukrainian].
9. Bezus, A.M., & Chuiok, M.H. (2018). Strategy for increasing enterprise innovation activity. *Effective Economy*, 1. Retrieved from: <https://bit.ly/4dyk3Qc> [in Ukrainian].
10. Zakharkin, O.O. (2015). Formation of enterprise innovation strategy considering its risk resistance level. *Economy and State*, 8. Retrieved from: <https://core.ac.uk/download/pdf/231761724.pdf> [in Ukrainian].
11. Sviderskyi, V.P., Pustova, V.V., & Lazariiev, B.O. (2018). Formation and implementation of innovative enterprise development strategy. *Economy and Society*, 16. Retrieved from: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/71.pdf [in Ukrainian].
12. Derykolenko, O.M. (2012). Features of choosing innovation strategies by industrial enterprises. *Marketing and Management of Innovations*, 2. Retrieved from: https://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2012_2_78_83.pdf [in Ukrainian].
13. Hlukha, H.Ya., & Tsymbaliuk, A.I. (2018). Modern approach to building innovation strategy at the enterprise. *Academic Review*, 2(49). Retrieved from: <https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/2018/2/7.pdf>
14. Nevmerzhytska, S.N., & Levchuk, Ya.V. (2018). Formation of enterprise innovative development strategy under uncertainty. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Economic Sciences*, 32. Retrieved from: <https://ej.journal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/422/418> [in Ukrainian].
15. Bondarenko, S., Verbivska, L., Dobrianska, N., Iefimova, G., Pavlova, V., & Mamrotska, O. (2019). Management of Enterprise Innovation Costs to Ensure Economic Security. *International Journal of Recent Technology and Engineering*, 8(3), 5609-5613. DOI: 10.35940/ijrte.C6203.098319 [in English].
16. Chukurna, O., Niekrasova, L., Dobrianska, N., Izmaylov, Y., Shkrabak, I., & Ingram, K. (2020). Formation of methodical foundations for assessing the innovative development potential of an industrial enterprise. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, 4, 146-152. DOI: 10.33271/nvngu/2020-4/146 [in English].
17. Dankevych, A., Sosnovska, O., Dobrianska, N., Nikolenko, L., Mazur, Y., & Ingram, K. (2021). Ecological and economic management of innovation activity of enterprises. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, 5, 118-124. Retrieved from: <https://nvngu.in.ua/index.php/en/archive/on-the-issues/1870-2021/content-5-2021/5998-118> [in English].
18. Dobrianska, N.A., Lahodiienko, V.V., & Torishnia, L.A. (2020). Regulation of regional innovation development. *Ukrainian Journal of Applied Economics*, 5(1), 263-270. Retrieved from: http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2020/11/ujae_2020_r01_a31.pdf [in English].
19. Nikoliuk, O.V., Dobrianska, N.A., & Levchyk, Yu.S. (2022). Organizational and economic determinants of ecologization of industrial enterprises. *Economic Journal of Odesa Polytechnic University*, 3(21), 37-43. Retrieved from: <https://economics.net.ua/ejopu/2022/No3/37.pdf>. DOI: 10.15276/EJ.03.2022.4. DOI: 10.5281/zenodo.7465418 [in English].

Посилання на статтю:

Черкасов Д.Ф. Сучасні підходи до формування потенціалу виробничих підприємств / Д.Ф. Черкасов // *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. – 2024. – № 5 (75). – С. 77-85. – Режим доступу: <https://economics.net.ua/files/archive/2024/No5/77.pdf>. DOI: 10.15276/ETR.05.2024.9. DOI: 10.5281/zenodo.14111885.

Reference a Journal Article:

Cherkasov D.F. *Modern Approaches to Forming the Potential of Manufacturing Enterprises* / D.F. Cherkasov // *Economics: time realities. Scientific journal*. – 2024. – № 5 (75). – P. 77-85. – Retrieved from: <https://economics.net.ua/files/archive/2024/No5/77.pdf>. DOI: 10.15276/ETR.05.2024.9. DOI: 10.5281/zenodo.14111885.

